

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 150 ռ.
» Գաւառաց » 160 »
» Օտար երկիրներու » 180 »
վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 75 »
» Գաւառաց » 80 »
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փր.
Ծանուցանում տուող մէկ անգամի հա-
մար 2 դուրուշ, երկու անգամի հա-
մար 60 փարայ, աւելի անգամներ
բու համար 40 փարայ :

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՋԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս դադար լրացող հանրու
ծախքը խմբագրութեան վրայ է :
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ
կամ որ եւ ինչէ դրութիւն խմբագիր
— Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պո-
լս. Վիկտորի Խան, Մարտի գրասեն-
եակը :
Հանրու ծախքը չվճարուած նա-
մակ չընդունուիր :

ԱՁԴ

Լրագրոյս տպարանին մէջ տպագ-
րական ամեն միջոց եւ գործիք պատ-
րաստ գտնուելով : Կը ծանուցանենք
յարգող հասարակութեան թէ գիրք,
տետրակ, շրջագրական, յայտարա-
րութիւն, ծանուցում, տոմարի, քուէ-
թուղթ եւ այլն կը տպուին արժան
գնով եւ մաքուր վայելուչ ու անխա-
տապ տպագրութեամբ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 24 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հռոմ գումարուած եպիսկոպոսնե-
րուն մէջ անմիաբանութիւնն երթալով
կը ծաւալի, այնպէս որ զիրար 'ի հաւա-
տոյս կառնածելի ցուցնող նամակներ
կը հրատարակեն իրարու դէմ : Գեր,
Տիւրքանլու եւ Գեր. Տէշան իրարու
հետ միմեքանութեան բռնութեամբ ա-
ռաջինը կարծի նամակ մը հրատարակեց
վերջինին դէմ : Եւ Հռոմի մէջ աղատ
վիճարանութեան խեղդուած ըլլալը
պատճառ բռնելով, յարմար է' որ դա-
տեր երկար պատասխաններ գրեն Բա-
րեղապետի դէմ : Կրթութիւն օգնութեան
հաստա իրեն 'տետրակի ձեւով նամակ
մը հրատարակելով, որուն վրայ արդէն
խօսած ենք լրագրոյս մէջ : Անկէ 'ի
վեր լրագրոյս մէջ եպիսկոպոսական
նամակներ կը տեղան 'որը 'ի նպատակ
Գեր. Տիւրքանլուի եւ Հ. Կրթութիւն, եւ
'որն ալ անոնց դէմ Այս վերջին կար-
գէն էր լալալի եպիսկոպոսին թըշ-
նամանակից մէկ 'նամակը, որուն կը
պատասխանէ Եփեսոսի եպիսկոպոսը,
որ Գեր. Տիւրքանլուի եղած թշնամա-
նաց վրէժնալի հանգիստանալու հա-
մար իւր անկողնութիւնը խոստովա-
նելով կը յարէ :

« Լալալի Գեր. եպիսկոպոսին յոյ-
տարարութիւնը » որ Էնդհանրական
ժողովը դուռ բաց եղած միջոցին ա-
ռանց ժողովական որոշման մը կը հը-
րատարակուի, ժողովին աղաքագրութեան
հարուած մ'է, քանզի յիշեալ սուրբ
ժողովին իւրաքանչիւր անդամն այս-
պիսի յարձակմանց ենթակայ կրնայ
ըլլալ երբ այսպիսի յարձակումները
նոյն իսկ մեր մէջ բացմանը եպիսկո-
պոսէ մը կ'ազան, ամենուս ալ աղա-
տութիւնը կը վերադարձնէ միտն աղա-
տութեան մէջ, մինչդեռ մեծապէս
կարեւոր է որ Էնդհանրական ժողով
մ'ազատ հաւատացուի, ապահով որ եւ
է ճշունմէ, 'որ կողմէ ալ դան : »

Բայց ահա առիթ թուրնի եպիս-
կոպոսն ալ իմքնութեան պաշտօնակցին
հեղեկանաց հակառակ ուրիշ նամակ
մը կը հրատարակէ, զոր խնդիրն փա-
թեցած է իր էջերուն գրութիւնը գեան-
ղէն եւտր Հ. Կրթութիւն եւ Գեր. Տիւ-
րքանլուի գրութեանը 'որ ողորդ ապա-
կանութիւններն », եւ « ողջամիտ մար-

դոց արհամարհանաց արժանի » հա-
մարուած են :

Ի՞նչ էր Գեր. Տիւրքանլուի եւ Հ.
Կրթութիւն յանցանքը, եթէ ոչ այս թէ
նոյնիստ Գ. Պապն իրեն հերետիկոս
բանադրուած ըլլալով Զ. Տիւրքան-
կան ժողովէն, ժողովները Պապերուն
վրայ իշխանութիւն ունին եւ թէ Պա-
պերը սխալական կրնան ըլլալ :

Թուրքի եպիսկոպոսն « այս կարծի-
քը հարկը անգամ հերքուած զրպար-
տութիւններ են կ'ըսէ, եւ կը յարէ
թէ Հ. Կրթութիւն զանոնք կրնան ըլ-
լալու « յանդգնութիւնը » եպիսկոպո-
սաց վրայ պարտք մը կը դնէ զա-
նոնք հրատարակու հերքել, Հետե-
ւաբար ինք ալ Սիւրբաղարի եպիս-
կոպոսին հետ կը դատապարտէ Հ.
Կրթութիւն նամակը, իրեն « սուտ,
գայթակղեցողիչ, Հռոմէական Ա. եւ
կեղեցոյ թշնամանիչ, դերագոյն քա-
հանայապանութեան արդէն դատա-
պարտեալ մարդութեանց դուռ բա-
ցող յանգուղին եւ հերետիկոսական
առաջադրութեանց պարունակիչ : »

Ահա առիթ բաւական ծանր դա-
տապարտութիւններ : Բայց այս առ-
թիւ արժան կը համարենք Պ. Ալֆ-
րէտ Ասթուրի խմբագրու լրագրին մէջ
ըրած հետեւեալ հեղեկական բայց ճշ-
մարիտ խորհրդածութիւններն ալ
թարգմանել :

« Կ'երեւի թէ, կ'ըսէ, Գեր. Տիւ-
րքանլու Հռոմի մէջ աղաքագրանաց դը-
րուս եղած է : Այո, այս կրակոտ եւ
մազճալից եպիսկոպոսը հո՞ն Ա. Հօր
եւ Միքայէլի կարգինալին դէմ կը
կենայ. հոս (այսինքն 'ի Գաղղիա) փե-
լիտիայից դէմ խաղաղութեան կը
քարոզէր, հոս ('ի Հռոմ) ձեղձիմաց
դէմ կը քարոզէ : Երբ խորհրդը ա-
զատութիւնն իրեն դարձելի կողմն
բայց ինք ալ Պապին հնազանդել չու-
ղեր : Կը կարծէ եւ բարձրաձայն ալ կը
պնդէ թէ Պոլսոյ առաքելն եկեղեց-
ւոյ մէջ աւելի իշխանութիւն ունէր քան
զՊապը, թէ եւ այս վերջինը Գրի-
տոսի փոխանորդն էր եւ Պոլսոյ պար-
զապէս առաքելալ մը, եւ իր խօսքերը
ընելով կարծես թէ ինք ալ չղձկա-
մակիր Պոլսոյ Առաքելոյն դերը խա-
ղալու : Եպիսկոպոսաց ազատութեան
պաշտպան կը կանգնի, բայց դուցէ
հասարակ քահանայից ազատութեան
վրայ անտարբեր է : Նոյն պատճառա-
կողմէ որ եկեղեցին պետութեան վը-
րայ իշխէ, եւ այս ալ խիստ բնական
է, քանզի ամեն մարդ իշխել կը սիրէ,
իսկ հնազանդել ոչ ոք : Ասոր համար
է որ Հռոմի մէջ աղաքագրու է, Գաղ-
ղիոյ մէջ է' հոն իր իրաւունքը կը
պաշտպանէ, հոս մեր վրայ կը յար-
ձակի : Ուստի Պապին դէմ բացած կը-
ռիւր մեղի համար խիստ անտարբեր
է, քանզի 'որ կողմն ալ որ յարձէ'
մեր թշնամին է, կը պատմեն թէ ա-
տենք երկու մարդակեր Գաղղիայ

նարտ կը խաղային : Նաւաբեկութեամբ
մ'այն վայրէն ափունքն իյնող մէկն ալ
առնց խաղալը կը տեսնէ, եւ խաղցող-
ներէն մէկուն դէմքն իրեն հաճելի
երեւեալով, անոր կողմէն կը խօսի եւ
խաղն անոր կը վաստկընէ : Յետոյ կը
հարցնէ անոր թէ 'ի՞նչ բանի վրայ կը խա-
ղայիք : Գաղղիայը կը պատասխանէ. —
Գու վրադ. տեսնելով որ դու այս կող-
մը կ'աղաք, դաշինք դրինք որ ո՞վ խա-
ղը վաստկի՝ դուն անոր կերակուրն ըլ-
լաս : Այս ըսաւ եւ տապալը քաշելով
մարդուն գլխուն դարկաւ, մարմնը,
միտը խորովեց եւ կերաւ : Պապն ու
Պ. Տիւրքանլու ալ մեզի նոյնը պիտի ը-
նեն, թէ եւ մարդակեր է' են, բայց եր-
բոր մէկը Պապ կամ եպիսկոպոս կ'ըլ-
լայ, երբոր կը կարծէ թէ ճշմարտու-
թիւնն ինք ուղղակի Աստուծմէ բն-
դուած է, եւ ասոր հետ մէկտեղ զի-
նորներն ալ կ'ունենայ իր հրամանաց
ներքեւ, յատ հաւանական է որ նախ
համադմամբ, եւ եթէ չյաջողի, բռնու-
թեամբ դմարդիկ 'ի վերկութիւն դար-
ձնէ : Եւստի Հռոմի մէջ անցած
դպրած բաներուն բնաւ ուշադրու-
թիւն չընենք, եւ երկու պատերազմի
կողմերէն, եւ ոչ մէկուն օգնութեանը
փութանք : Կ'ուրէն բացարձակ դը-
րութեան հետեւին, կ'ուրէն աղա-
տամիտ դրութեան. իրենց կռիւը,
մէկ բանի մը վրայ է. մեր տէրն ըլլալ
եւ մեր վրայ իշխելը : Բայց թէ 'ի կրօնս,
եւ թէ 'ի քաղաքականութեան

« Երբ թշնամին է մեր Տէրը : »
Այսպէս կը խօսի Գաղղիոյ դաւակ
մը, բայց նոյնը կրնայ նաեւ անփո-
փոխ կրկնել Հայաստանեայց եկեղեց-
ւոյ դաւակ մ'ալ Հռոմէական երկու
կուսակցութեանց կողմին կռիւն ու
աղմուկը տեսնելով :

Հռոմէն փարիզի Օրբիսիոն Նախո-
նալ լրագրին դրուած նամակի մը
մէջ հետեւեալ տողերը կը կարդանք :

« Կը հաւատան թէ անսխալակա-
նութեան հակառակ եղալ եպիսկո-
պոսներն յամառ ընդդիմութիւն մ'ը-
նելու մտադիր են : Եթէ, ամեն նա-
խընթացներու հակառակ, ակննջը
կախուի հարկը քսան միլիոն կաթո-
լիկ ներկայացնող երկու հարկը ե-
պիսկոպոսաց բացորոշ աղբարարու-
թեանը, եւ ճիշդութեան ծախուած
մեծագոյն մասը Պապին անձնական
անխաղաղութիւնն իրեն հաւատոյ մաս
հրատարակէ, հակառակորդ եպիսկո-
պոսները յանուս ոտնակոխ եղած
խղճի իրաւանց եւ տարամբեմեալ ա-
ղաքութեան պիտի բողբոքեն եւ ժո-
ղովէն դուրս կընեն երթման :

« Այն ատեն մեծ պատառում մը
պիտի ըլլայ կաթոլիկ միութեան մէջ .
հերձուած մը : Բայց որո՞նք պիտի
ըլլան հերձուածողները : Ամեն բու-
սաւորեալ միտքերը, ամեն ուղիղ սիր-
տերը, ամեն ճշմարտապէս պարկեշտ
հոգիները... »

Պ. Է. Օրբիլիէի պաշտօնէութեան
դէմ եղած բռնու յարձակումները
սակաւ ինչ դարեկու վրայ էին, Բիւր
Պոնաբարթ իշխանին վրայ արուած
մեղմ դատաւճիւնն անհայտեղաց
յարձակումները պիտի վերանորոգէ
կառավարութեան դէմ : Թէ եւ դատին
ամբողջ նկարագիրը դուռ ձեռքեր-
նիս հասած է' բայց հեռագրա-
կան տեղեկութեանց նայելով իշխանին
դէմ դրդուութիւն եղած ըլլալը պատ-
ճառ բռնուելով վիքթոր — Նօարի ըս-
պանութեան անպարտ արձակուելէ,
բայց անոր աղբականաց 25,000 ֆր-
րանգ տուգանք տալու դատապարտ-
ուելէ : Այսու ամենայնիւ կայսրն ան-
շուշտ զգալով որ այսպիսի անձի մը
Գաղղիոյ մէջ ներկայութիւնը կրթե-
րուն զայրոյթ տալէ զատ ուրիշ բանի
չ'կրնար ծառայել, ուստի աքսորի հը-
րաման տուել է Բիւր Պոնաբարթի
համար :

Կայսեր պաշտօնէից մէջ Հռոմէա-
կան խնդրոյն վրայ կեցած անհամա-
ձայնութիւնն առ այժմ կարծես քա-
ժանման մը հասած է' իսկ ներքին
գործոց մէջ պաշտօնէաց միաբանու-
թեամբ կը գործեն : Միայն թէ ծե-
րակցոյն այնչափ նպատաւոր չ'երեւիր
նոր քաղաքականութեան կայսրը պատ
դամախօսութիւն մը հրատարակելով
պաշտօնէայնները հրաւիրեց որ Գաղ-
ղիական աղբին իրաւունքներն անոր
վերադարձնելու եւ Օրբիսիոնի փո-
ղովոյ ու Երեւակոսիոյ արտօնութիւն-
ներն ընդարձակելու համար օրինաց
ծրագիր մը ներկայացուի Երեւակո-
սին, որուն միայն տրուած է սահմանա-
րութեան մէջ փոփոխութիւններ միա-
ցնելու իշխանութիւնը : Երբեք ներ-
կայացաւ, բայց ծերակցոյն, որուն ան-
դամները տէրութեան ծառայելով մը-
տած են այն պատկառելի ատեններ,
կայսրը երախտեք վայելած ըլլալով
չ'են ուղեր անոր անձնական իշխանու-
թիւնը նուազեցնել : Բայց որովհետեւ
կայսրն այնպէս կողմէ, անշուշտ իրենք
ալ գիւմադրութիւն չ'են ընեն :

ՀԵՐԵՐԵՐԸ

Փարիզ 29 մարտ
Օրէնագրական ժողովին մէջ ընտրական
նոր կարգադրութեան վրայ Պ. Օրբիլիէ
ծրագիրը մերժուեցաւ : Պ. Է. Օրբիլիէ
յայտարարութեան վրայ թէ օրէնագրա-
կան ժողովին լուծումն անպատեհ է :
Սահմանադիր իշխանութեան վրայ պատ-
րաստուած հարցումն ալ Երեւակոսիոյ վի-
ճարանութեանէն ետքի թողուեցաւ : Պ. Է.
Օրբիլիէի բրած յայտարարութեան վրայ թէ
կառավարութեան պաշտօնէից հրաժարել
հարկ չ'ըլլայ :

Լոնտոն 29 մարտ
Անգղիոյ լրագրները Բիւր Պոնաբար-
թին անպարտ հանող դատաւճիւնը կը կըշ-
տամեն :
Լոնտոն 31 մարտ
Իրլանդացի մէջ աղաքական յօժիւն-

որն ու սպանալը կը շարունակեն
կաթոլիկ կղերէն ուսանող անակեմայ
կարգադրութեան անդամները զէմ :

Փարիզ 30 մարտ
Կը հաւատան թէ Շերակուտի ան-
դամներէն շատեր՝ իրենց առաջարկուած
սահմանադրին մէջ փոփոխութիւններ ա-
ռաջարկելու մտադիր են :

Կը հաւատան թէ ինչէր Պօնաբարթ
աքտորուած է, բայց հաւանական է որ
ճանապարհորդութիւն մ'ընէ յօտար երկիր :

Լոնտոն 31 մարտ

Սըր Էէնրի Էլիօթ (Կ. Պօլսոյ գեաւան)
նորէն քննուեցաւ դատական և հիւ-
սկանական պաշտաման յանձնաժողո-
վին առջև : Նորին վսեմութիւնը երկար
բացատրութիւն տուաւ թուրքոյ անդ-
ղիական հիւսկանական քաղաքացիական
և դատաւարական պարտականութեանց
վրայ և ևս ըսաւ, « Պէտքստ ամենակարե-
ւոր կեդրոն մ'է, և կրնայ որ մըսյն-
պիսի անցքերու թատր ըլլալ, որուն հա-
մար բացարձակապէս հարկաւոր կըլլայ
Միջերկրական հիւսկանական մ'ունենալ հոն :
Իմ ուշադրութեան առարկայն է իրենա-
յութեան հետ միանգամայն դատական
և հիւսկանական պաշտամանի ազդու-
ութիւնը թուրքոյ մէջ : Եւ դիտարկու-
թիւն ունիմ այս մասին տեղեկութիւններ
ստանալու համար քիչ օրէն Իզմիր եր-
միր երթալ : »

Պարիզ 30 մարտ

Կառավարութիւնը օրինաց ծրագիր
մը ներկայացուց խորհրդարանին, որպէս
զի մինչև 40 միլիոն (ֆրանք) արժողու-
թեամբ արժուոյն կարուածներ վաճառելով
անսովոր պարագքերը վճարելու իշխանու-
թիւն արուի կառավարութեան :

Պատերազմի պաշտօնեայն 143,464 Ֆր-
րանք դանձն տրուելու հրաման կը
խնդրէ՝ վերջին օրերս դրուուած զինուոյ
փոխարէն Աւստրիոյ հասուցանելու հա-
մար :

Վաշինկթըն 30 մարտ

Կրանթ նախագահը Սեւերուն քուէ-
արկութեան իրաւունք տուող օրէնքը հը-
րատարակեց :

Աւետարական Հեռագիր.

Լիվերբուլ 31 Մարտ

Բաժնակ, Մ. Ն. Օ. 44 1/2 — 45 1/2
Դաշնուած 40000 հակ:
Հատ քաղաւն պատճառաւ թող :

ՅՈՒՏՈ

31 Մարտ

Ոսմ. Բոսն. Լոնտոն 47 1/2 — 47 1/2
» Գոթի 47,65 — 47,45
» Գոթի 4865 » 334
» 4869 » 324

ՏՐԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայը փորձիկ ազգ մ'է, բայց իւր գոր-
ծերը մեծ են : Արդարութիւն և իրա-
ւունք բառերը Բորթականտայի բառգր-
քին մէջ չեն գտնուիր : Այնպէս Հայը
գէթ կամ Լատինահայոց ճշմարտութեան
ձայնը : Պայքը կամ անխալ է, կամ
սխալական :

Ա.

Ինչ է հոգիմեական հայը երկրիս
մէջ . . . ալ մը ժողովուրդ, որու ա-
նունն անգամ չատ քաղաքներու մէջ
լուած չէ : Այդ աղքատներն և
արտաքին թշնամիներն անընդհատ
հալածուած, Հոռովայնական լու-
ծին տակ ընկճած, կրօնական մեղ-
քանք չընթացնող կաշկանդեալ ան-
վերջանալի հոգեւորք մը կը քաշէ . . .
Ինչ ըսեմ այդ աղքատներուն վա-
սակներու իր դրուելու բերած չարիք-
ներուն համար քայքայ տես, այսօրուան
օրս այդ փոքրիկ ժողովուրդը իւր մէ-
ջը սնուցած կորովի և առողջամիտ
սկզբունքներով համայն աշխարհիս
շարժումն ինչպէս անհրաժեշտ ամենուն

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ԵՍՏԱՆՔ ՈՒՄՈՒՄԻՆ			
49 մարտ	հինգշաբթի իրիկուն	հոգուեցաւ	51 34
20 »	ուրբաթ առաւօտ	բացուեցաւ	52 2
21 »	իրիկուն հոգուեցաւ		52 41/2
	շաբաթ առաւօտ	բացուեցաւ	54 36
	կէս օր հոգուեցաւ		54 27

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լէվոնթ Հէրըլի խօսքին նայելով,
երեքշաբթի առաւ պաշտօնէից ժող-
ովը Եղիաթոսի խօսքին առաջարկած
դատաւարական նոր կարգադրու-
թիւնն և հիւսկանական իրաւասու-
թեանց չափաւորումը չէ ընդունելու, և
լուսնուցըր է վսեմ : Նույնպէս փաշային
և Գաղղիոյ ու Մեղղիոյ կառավարու-
թեանց թէ Բ. Գուռը հիւսկանական
իրաւասութեանց վերաբերեալ դաշ-
նագրութեանց մէջ պէտք եղած փո-
փոխութիւնը ձեռք բերելու համար
տեղութեանց հետ բանակցելու պատ-
րաստ է :

Վսեմ. Նուսրի փաշան այսօր պի-
տի մեկնի մայրաքաղաքէս յԱլեք-
սանդըլու :

Կրտսի թէ կայսերական կառա-
վարութիւնը Հոռովմէ հետ պայմանադ-
րութիւն մը պիտի ընէ, որպէս զի
տեղութեան կաթոլիկ ժողովուրդը մէջ
կախկոտներու անուանման պատ-
ճառաւ ծաղած վէճերը վերջ մը գրու-
նեն :

Քանի մ'օրէ ի վեր շարունակող
բռնաշունչ օդը քանի մը փնտրելու
դործեց մայրաքաղաքին նաւահանգիս-
տին մէջ : Չորեքշաբթի իրիկուն թափ-
հանէի առջև նաւակ մը հոգին տակ-
նիվերայ եղաւ, և մէջը գտնուող
հինգ հոգիէն երկուքը խեղդուեցան :

Չորեքշաբթի իրիկուն ժամն եր-
կուքին միջոցները Գառուէի հրդեհ
պատահելով երկու մեծ տուն այրե-
ցաւ :

Կրտսի թէ կայսերական դանձը
1,200,000 ֆօնտիլիէ գնել կուտայ
այրելու համար, և այս պատճառին
կը տրուի ֆօնտիլիէին այս օրերս
բարձրանալը :

Ազգային Պատրիարքարանի կող-
մէն հետեւեալ պաշտօնական տեղե-
կութիւնը հաղորդուած է մեզ ի հրա-
տարակութիւն :
« Քաղաքական ժողովը ազգային
Ուսումնական խորհուրդ մը կազմեց
հետեւեալ ձեւով : Նախագահ Գառուէի
Մեծ Առաքել Էֆէնտի Սլիմանեան
» Կարապետ » Խիւսեֆեան
» Համարձում » Խիւսեֆեան
» Պօլոս » Պառնասեան
» Տօքթօր Փէշաբաճեան Էֆէնտի
» Ֆիշեալ Նորընտիր խորհրդականք
Սրբազան Պատրիարք Հօր կողմէ ի-
րենց պաշտօնին մէջ հաստատուելով,
արդէն առաջին նիստ մը կազմեցին
և իրենց պաշտօնին ձեւակերպեցին »

19 մարտ 1870
Ի. Պատրիարքարանի Հայոց
Կ. Պօլոս :

Մայրաքաղաքի ֆաշական խոր-
հրդներէն ոմանց նորոգութիւն տա-
լիւ թաղական վէճերն ալ սկսան :
Գառուէի օմիլիկի թաղական խոր-
հրդին ընտրութեան մէջ խառնուած
ապօրինաւորութիւնն արդէն ծանու-
ցած ենք, որուն պատճառաւ մեծ արժ-
դոհութիւն ծագած է թաղին մէջ և
բազմաթիւ ստորագրութեամբ բողո-
քոյ հանրագիր մը մատուցուած է Ս.
Պատրիարքին :

Էյուպի Ս. Էգիա թաղին մէջ ալ
նոյն պատճառաւ ծանր երկպառակու-
թիւն ծագած, և քուէարկութիւնը
սուրհանդակ պաշտպանութեամբ կա-
տարուած է :
Թօփագարուի թաղին մէջ ալ Ակօ-
նի եւ Մանուէլ տնուն երկու թաղա-
կանաց զէմ սաստիկ բողոքներ կըլլան :
Խասգիւղի թաղական խորհրդին
ալ ընտրութեան մէջ որ անցեալ կի-
րակի կատարուեցաւ, ապօրինաւորու-
թիւններ դործուած ըլլալով թաղին բը-
նակցաց կարեւոր մասը կը բողոքէ
յիշեալ ընտրութեան դէմ :

Բերայի մէջ ալ նոյն պատճառաւ
զէմ հոգութիւններ ծագած են :
Մեղ կը թուի որ թաղական ընտ-
րութեանց մէջ պատահած անկանու-
նութիւններն ու դանդաղները վերջ
կը դառնան եթէ վարչութիւնն իր կող-
մանէ մէկ մէկ ձեռնհաս տեսուչ զրկէ
ընտրութիւն եղած թաղերը, որպէս
զի ընտրական դործողութեանց կա-

ռնի, այն է օգտատաւա Սլիմանը,
հոգեւոր հայրը որ հայր դորուոր է, հայր դի-
տուն է, Հայը կարծած էն աւելի
խորագէտ է . . . Մինչդեռ Հոռովմայ
Փոխ-Պատուածը (որ մօտեւս բոլորո-
վին պիտի աստուածանայ, կամ ալ ա-
ւելի աղէկ ըսելու համար կը ստուգու-
կրկնելու, ինքզինքը իւր Աստուած
պիտի հրատարակէ), անիրաւութեան
ծոյժն մէջ զայն խորատու ընկղմել
կը ճշնել, Գաղղիայէն՝ այդ դիշա-
ղանց եւ յառաջագէմ համապիւռ
ընտրութեան երկրէն՝ ուրիշ զօրեղ
բաղուէ մ'ալ երկնաւոր, խորուելու
մօտ եղող հայութեան մարդիկն բը-
նեց այդ ծովէն դուրս քաշեց :

Բ.
Արդարութիւն և իրաւունք . . .
ահաւասիկ երկու աննշան բառեր որ
Բրօքսկանտայի բառգրքին մէջ չեն
գտնուիր . . . Բայց ժողովուրդը ար-
գարութիւն և իրաւունք կը պահան-
ջէ. արդարութիւն իւր հայրենի խո-
րանները մատնողին դէմ, իրաւունք
իւր ինչքերը յափշտակողին դէմ, ար-
դարութիւն պատրիարքական և կա-

նոնաւորութեան անաւանապէս հը-
կեն :
Ասկէց զատ վաշտութիւնը լաւ կը-
նէ եթէ պատուէր զրկէ թաղերը, որ
կարգալ գրեւ չգիտցող անձինք, բու-
սարկութեան մասնակց չլլան, որով-
հետեւ ապօրինաւորութեանց մեծ մա-
սին պատճառն այս է որ կարգալ դը-
րեւ չգիտցող անձինք իրենց բուէն
ուրիշ գրեւ տուով շատ անգամ
կուտակցութեանց կամ շահաւոր ան-
ձանց դործիք կըլլան առանց գիտ-
նալու :

Նորակազմ Ուսումնական խորհուրդը
երկուշաբթի օրն իր առաջին նիստն ընե-
լով՝ Սրբ. Մեղղիական վարդապետն
ստեղծարար և Պարնասեան Պօլոս Է-
ֆէնտին աստեղծարար ընտրեց :

Միանգամայն իրեն արժուած ան-
ւան անյարմարութիւնը նկատելով,
պատշաճադոյն դատեց «Ազգային կըր-
թութեան խորհուրդ» (Քօնսիլը տը-
րէնթիւն քաղաքի Նախկին) անունն ըն-
դունելու և հետեւեալ իր պաշ-
տօնական դրութեանց մէջ այս անու-
նը դործածել :

. . . Խմբագիր .
Մարտ 7 թիւ նամակով ղեկ. Կա-
թոլիկութեան առ. Գեր. Խորէն կալիսկո-
պոս ուղղած ձայնով կոնգրակներուն
արժէքը ցոյցնելէ ետեւ, խառնացեր
էի Նորին վեհապառարկութեան առ Ս.
Պատրիարքն ուղղած ձայնագրոյն կոն-
գրակին վրայ ալ կարծիքս յայտնել :

Ահա կը կատարեմ խոստումս :
Ղեկ. կաթոլիկոսն այն կոնգրակով
քանի մը հարուած մէկէն ընկուղիք է.
իրաւունքին կամ իշխանութիւններ
վերագրել է իրեն, զորս ոչ իր նա-
խորդները մարքեմէն անցուցած էին,
ոչ ալ Նորին արքայապետութիւնը Պառա-
յի առաջնորդ. եւ Կ. Պօլոսը Պատրի-
արք եղած ժամանակ մարքն անցու-
ցած կամ անցուցելու տրամադրութիւն
ունեցած էր :

Կ. Պօլոսը Պատրիարքութիւնը Պա-
թիս Սլիման Մեհմէտէն հաստատու-
ած ազգայնական իշխանութիւն
մ'է, որուն աթոռակալը թաւրիոյ հա-
յոց ազգը կրնարէ և Բ. Գուռն ալ
կը հաստատէ : Ղեկ. կաթոլիկոսը բը-
նաւ դործ չունի ոչ ընտրութեանը մէջ
ոչ ալ հաստատութեանը, մէջը թուր-
քոյ Հայոց սեւեհական իրաւունքն է,
միւսն ալ Բ. Գուռն :

Ղեկ. կաթոլիկոսը որ Ուս-
միոյ մէջ առաջնորդ մը կամ Սլիմոյի

թողիկոսական իշխանութիւնը խո-
բեութեամբ ձեռք բերողին դէմ, ի-
րաւունք հայրենեաց և ազգութեան
մասնակցին դէմ, իրաւունք և արդա-
րութիւն . . . այս խօսքերուն ընկի
նշանակութեանն Միւսիւսը կը ստուգու-
« Իրաւունքը իմ կամքս և արդարու-
թիւնը իմ ձայնս է » կը գոչէ, Հոռով-
մայ բռնակալութեան ներքեւ դը-
նուողը պէտք է կուրօքն հնազան-
դի անոր որ և Կ. Սրբ. հրամանացը, և
մոտադրական գերութեան անել խո-
ւարին մէջ անընդհատ խորհուրդի . . .
միթէ կաւր բրտալին և դործիքը
արհեստաւորին ձեռացը մէջ աղատ
շարժում կրնա ընել . . . Ո՛վ մարդ
որչապի նաւատուցար Պաշին ձեռք . . .
ա՛լ չեմ նմանիր այն մարդու և աղատ
արարածին, որ առաջին անգամ Ա-
րարին ձեռքէն դուրս թառ բու-
նականութեան գիղղիկ ձիւրքերով
զարդարուած : Արդ. անբանից և քու-
մէջը ինչ տարբերութիւն մնաց . . .
Ինչ կըսեմ, անբանը աւելի աղատ
է . . . մարդս անզգայից հաւատարե-
ցաւ :

անդամ մը մ'ընտրելու համար հաստատելու հայրապետական իրաւունքէն զուրկ է, Թուրքիոյ արդէն հաստատուեալ Պատրիարքին գահակալութիւնը հաստատելու պահանջում մը կրնա զանազան մէջ. պահանջում մը որ բնաւ նշանակութիւն եւ տեղի չունի:

Սրբեօք ուղարկելու ծիծաղէր Նորին վեհափառութիւնը, եւ ի վերջ հանդուցեալ նախորդը՝ Մատթէոս կաթողիկոսը իր Պատրիարքութեան Ժամանակ այսպիսի պահանջում մը ընէր:

Յի նուազ անտեղի եւ աննշանակ պահանջում մընէ նաեւ Նորին վեհափառութեան արքեպիսկոպոսական իշխանութիւն տալը Ս. Հայրիկին, որ արդէն Տարօնայ վիճակին արքեպիսկոպոս էր, եւ Պատրիարքը ընտրուելով նաեւ ի. Պօլսոյ վիճակին արք. եպիսկոպոս եղած է ըստ ազգային եւ եկեղեցական սովորութեան, վասն զի եպիսկոպոս մը մեծ կամ արքեպիսկոպոսական վիճակի մ'առանձնորդ կարգը եւրոպայէն արքեպիսկոպոս կը կոչուի:

Միթէ Նորին վեհափառութիւնն ալ Պրուսայի առաջնորդ եղած Ժամանակ իր ստորագրութիւնը « Գէորգ արք. եպիսկոպոս Պրուսայոյ » չէր դրնէր. ո՞ր կաթողիկոսն ստացեր էր « Արք. Կաթողիկոս Ս. Ստեփանոս մէջ ալ Նորին վեհափառութիւնը ո՞րչափ պիտի ծիծաղէր եթէ իր ի. Պօլսոյ Պատրիարքը ընտրուեալ իր կաթողիկոսը ելլէր: « Արք. » Կաթողիկոսը չորհրդէր իրեն:

Կը ցաւինք. ի խորագիր, որ վեհափառութիւնն ուղարկուեալ առաւելուեալ կան եւ անտեղի գերիշխանութեան պահանջումներով ինքզինք իրաւունքը կը կարծէ, փոխանակ ազգին նուիրական իրաւունքները, իր հայրապետական կողմէն իրաւունքներն ու արտօնութիւնները վերահաստատել ջանալու, որուն համար ուստեւ երգում մըն տուած է ազգին:

Բայց վեհ. կաթողիկոսին պահանջումներն առնք միայն չեն, ուրիշ աւելի ծանր պահանջում մ'ալ կրնէ, որուն եթէ կարեւորութիւն տրուի, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէջ նոր պատասխաններ, նոր հերձուածներ կրնայ յարուցանել:

Կը պահանջէ որ Սիւ եւ Աղթամար ձեռնադրուած եպիսկոպոսներն ազգային պաշտօններու չգործածուին մինչեւ որ Աղթամար չընթանա եւ իրեն հնազանդ եւ հաւատարիմ կենալու ուստ եւ երգումն չընեն:

Մերկայ պարզապէս ըսել կըլլայ թէ Սիւ եւ Աղթամար ձեռնադրուած եւ

պիսկոպոսները Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ ազգին անդամ կամ պաշտօնէն չեն, օտար են, քաղաքացիութեան իրաւունքէ զուրկ են, Սոյ եւ Աղթամարայ աթոռներն ազգին չեն, ազգէն դուրս կամ ազգին հակառակ մարմիններ են:

Շատ կը սխալու վեհ. կաթողիկոսը. Սոյ եւ Աղթամարայ աթոռներն ազգին են ինչպէս Աղթամարայ մայր աթոռը, եւ անոնց ձեռնադրուած եպիսկոպոսներն ալ ազգին եպիսկոպոսներն են, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ պաշտօնէն են, մի եւ նոյն ստորիմաստ եւ իրաւունքներով, ինչպէս Աղթամարայ Մայր աթոռէն ձեռնադրուածները. իսկ անձնական արժանեաց կողմանէ Սիւ ձեռնադրուած Ներսէս եպիսկոպոս մը անհամեմատ կերպիւ կրնայ գերազանցել Աղթամարէն ձեռնադրուած եպիսկոպոսներէն շատերը:

Ազգն իր եկեղեցւոյ պաշտօնէն մէջ խորութիւն չընդունիր: Մերմէջ Գոմինիկան, Պենեպիկեան, Օգոստինեան, Պենարտեան, Յիսուսեան, Մնտօնեան, Բորգալիսեան կաթողիկոս, իրարու հաջորդելու կրօնական միաբանութիւններ չկան, եւ չենք ուղեր որ հաստատուին վեհ. կաթողիկոսին պահանջումը հոն կը հասցնէ ազգին եկեղեցականութիւնը: Մերկա չենք կրնար ընդունիլ. Հայաստանեայց եկեղեցւոյ միութիւնը չենք կրնար աւել, եւ ազգը՝ կաթողիկոսայոց պէս այլ եւ այլ կրօնական կուսակցութեանց բաժնէ, Բօլեմի, Արքայի, Լիւթանի, իրաւունքներն իրենց պէս մեր մէջ ալ Աղթամարական Սասկան Աղթամարական եւ այլն եւ այլն կուսակցութիւններ հաստատուել, բաւական են ազգին մէջ արդէն մտած ողբալի հերձուածները. նոր հերձուած ալ չ'հանենք:

Վեհ. կաթողիկոսը թող կարգայ անդամ մը ազգին եկեղեցական պատմութիւնը եւ տեսնէ թէ իր արժանայիշատակ նախորդները ո՞րչափ զգուշացեր են այդ աթոռական հերձուածներէն: Թող կարգայ վերջին անգամ 1651 թուին իրաւապէս գումարուած եկեղեցական ժողովին պատմութիւնը, ուր Աղթամարէն ֆիլիպպոս կաթողիկոսը, Սոյ Ներսէս կաթողիկոսն եւ իրաւապէսայ Ստեփանոս պատրիարքը բազմաթիւ եպիսկոպոսներով ի ժողով գումարուելու եւ Գր. կանոնական գումարներ սահմանելու որոշ առաջինն է հետեւեալը:

« Երկու աթոռը Աղթամարն եւ Սոյ սէր ունիցին առ միմեանս: »

Ասկէց բացայայտ կը տեսնուի որ Աղթամար կաթողիկոսը ոչ թէ հաւատարմութիւն չ'առնէր Սոյ կաթողիկոսին, այլ իրեն օրինակաւ կաթողիկոս տանն ինքիկոյ, եւ անոր հետ տեսակ մը գահակալութիւն ընելով եկեղեցական կանոններ կը սահմանէ իրոր հըրդով եւ հաւանութեամբ իրաւապէսայ պատրիարքին եւ բազմաթիւ եպիսկոպոսայ:

Թող նկատէ վեհ. կաթողիկոսը որ այն եկեղեցական ժողովին որոշումը մինչեւ այսօր փոխուած չէ ուրիշ եկեղեցական ժողով մը, եւ ոչ ինքը՝ ոչ ալ ի. Պօլսոյ Պատրիարք իրիմեան հայրիկը չեն կրնար ինքնազիշտութիւն փոխել, եւ Սոյ կաթողիկոսը հակաթոռ հրապարակել:

Թող յիշէ վեհ. կաթողիկոսը որ 1886 ին ի. Պօլսոյ Երեսփոխանական ժողովին մէջ՝ Աղթամարի Սոյ աթոռին իրաւանց բաւարարութիւններուն գէտ ընտրուող, անոնց վերահաստատութեան աշխատելու յորդոր տրուող, եւ ետքն ալ Թուրքիոյ ընդհանուր հայ ազգին կողմէն Աղթամար պատգամաւոր գաղտը եւ հոն վերջնական ընտրութեան ժողովին մէջ ազգին եւ Սոյ աթոռին իրաւունքը քաջարար պաշտպանող Սիւ ձեռնադրուած եպիսկոպոս մըն էր (Ներսէս):

Թող յիշէ վեհ. կաթողիկոսը որ այն եպիսկոպոսն էր գարձեալ կաթողիկոսական յանձնաժողովը տեղեկագիրն ստորագրելով երեսփոխանութեան առաջարկով թէ Սոյ եւ Աղթամարայ մասնաւոր կաթողիկոսութեանց Սոյ աթոռը հետ քաղաքներէ իրենց որդիներուն հիմանց վրայ հաստատուին, եւ Աղթամարի աթոռին գերազանցութիւնը իրաւապէս ապահովուի ու յարգուի:

Ազգը չէ մոռցած այն գումարութիւններն ու արեւելքները որ նոյն եպիսկոպոսին գէտ ելան երբոր ազգին կողմէն Աղթամար պատգամաւոր կը զրկուէր. չէ մոռցած որ յիշեալ եպիսկոպոսը Սոյ աթոռի բաւարարեալ իրաւունքն անշահախարար պաշտպանեալ եւ Պաշտօնէն հերքելուն պատճառաւ պատիւ չ'ըտաւ ի Ռուսիոյ, չ'ընտան չ'ստացաւ, եւ այսօր ալ կը հարած ու իւր սրբազնութիւնէն:

Վեհ. կաթողիկոսը պէտք է գիտնայ, որ Ազգը կը յիշէ կը գիտէ զատնք, եւ ըստ այնմ կը դատէ առ Ս. Պատրիարք հայրն զրկած կոնդակին անքաղաքացի պահանջումները, որ զԱզգը նոր պատակտուններու կրնան հասցունել:

Մէծմուտի Հալապիս լրագիրն իր երեկուան թուոյն մէջ Հրոպիէն եկած հեռագրաւորէ մ'առնելով կը ծանուցանէ թէ Հալապի գահակալ Հայ կաթողիկոս եպիսկոպոսներէն երկուքը հոն բանաւարկուել են:

Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ նաեւ թէ Գեր. Հաստունեան Հալապիս Բ. Գուռն հեռագիրը զայնքով, Կայսերական կառավարութեան կողմէ հաստատուեան կաթողիկոս ազգայնոց եւ դամ շնորհներուն դէմ բնորոշ է:

Միզրիսիսարէն գրուած նամակ մը խիստ գոհացուցիչ տեղեկութիւններ կուտայ մեզ:

Տեղւոյն օրնական ընկերութիւնը որ քանի մը տարիէ ի վեր բազում գոհացուցեալ եւ յարապետ հանձնարարութեամբ Ս. թարգմանաւոր վարժարանին խնամք կը տանի զայն առաւել եւս զարգացնելու նպատակաւ նոր զոհողութիւն մ'ալ ընել յանձն առել է, անդամոց իւրաքանչիւրն իրենց քաղէն մէջ մէկ գումար նուիրելով:

Ուրախ ենք որ Սմեռ. Ս. Հայրիկն ալ բարեհաճեր է մասնաւոր կոնդակաւ մը քաջալերել յիշեալ ազգականեան ընկերութիւնը որ Գաղաթիկոս առաջնորդ Գեր. Տ. Սիւսանիկէն արքեպիսկոպոսին գումարներով հաստատուած է:

Կաթողիկոս Նորիսիկոս Ս. Սահակ. Գերաւանահան ընկերութիւնն իրաւակէ գիշեր իւր առաջին ներկայացումը տուաւ. որոյ գործարկութեան հաջողութիւնը հետեւեալն է. զոր պատուական լրագրող մօտակայ թերթին միջոցաւ հրապարակելով կը խնդրուի:

Մուտք		
53 հատ 15 նոց ծախուած	795	
133 " 8 " "	1104	
		1899
Երկու Գերաւանահան եւ ըլլաւ		
տուց վարձք		645
Նուագարանի		300
Տպագրութեան		80
Կող. եւ լամպայի վարձ		189
Թատերադէմի ներկարարի		70
Հրամանի ծախք		43
Տիւրիկ, անտես եւ Ժամակույ		73
Սպասարար		35
Կուս, ներկ, տախտակ, օղակ եւ թուղթ		56
Չուփան, բեռնակրի եւ այլն ծխք		59
		1551

Հաւոյթէն եղած շահը որուն կէսը Ս. վարժարանին յանձնուեցաւ, եւ միւս կէսը ընկերութիւն:

Գ.
« Սէտայր Հաղթէթ » լատինահայ լրագրոյն երկու քաղաքներ խորագիր, յարգող Սիւրբայէլ Եփէնիկ ինքնաշնչանկող զոյն: Ազգային վեհերը գաղթին, հրապարակական թերթերը ձայններն իրեն, ժողովրդական արեւմտութեան անդորը խորաշնչութիւն յաջողութիւն, ուրովհետեւ ճշարտութեան արեւելք երեւան ելաւ. . . . Բայց չեմ զիտէր ինչ պատճառաւ մինչեւ ցարդ երեւոր կը ծածկէր. . . . Գաղթական առաւել կըլտէ. « Լուսազոյն է անաղանձ քան երբէք »: Գեր. Հաստունեան միծախսէ փառօք Իրօքականացի Ժամագրոսած զէնքերովն սարաւազինեալ Պօլիս վերադառնայ, երեք հարիւր սուրհմարտի տեղ երեք հազար սուրհմարտը զօրքերէ եւ թիւղանօթներէ չըլտողութեալ կիրակի ու ամիս օրերը հալապարար պատարագին ներկայ գտնուինք, ազատ հայերը աքաղ զրկուին, լատինահայ ժողովրդեան երկու երկ եւ աներեւոյթ անդամները, պապական շքանշաններով, պատիւ ու պաշտօններով զարդարուին, որովհետեւ իրենց ան-

խոնջ բայց ազգակործան ջանքն ազգին արեւմտիկ ներկայ կողմ մը Ժամագրոսէն եւ ինչ մը ամուսական ձեռք բերելու արժանի հանդիսացան. . . . մասնիկն ալ պէտք է իւր վարձքն ունենայ. . . . մշակն արժանի է վարձու. . . . Բայց ինչ վարձք. . . . Թող մարտականներուն փափաքը կատարուի, Սուրբ Յովհան Ռիկերեան եկեղեցւոյ մէջ Հաստունի կաթողիկոսական աթոռը գարձեալ կանխումի, քանզի Եր. ինքնակոչ ճշմարտութեան ստեղծելով ճիշդութեան գարունն եկած հասած երազելով, աններդաշնակ գաղափարներով մը գեղեցիկ սխալ: Մեր ազգային կալուածող, հիւանդ անոցներու, եկեղեցիներու եւ ուրիշ շէնքերուն բանականութիւնն ու հեծեթները տողալով մը ինչեւեղ, առաջին փոստայով Միւսիսիկն զրկուինք: Մուռնաւոր ալ իրաւունք, արդարութիւն եւ ազգութիւն, որովհետեւ ստույգեան ճշմարտի՝ եւ անիրաւութեան իրաւունքի գիտակցութիւնը կը ջանան. . . . Եւ որը անպարտաւոր մէջ չկրնար պահուել: Մեր ազգին մէջ անիրաւական-

նութիւնը աւետելու համար առաջին թմբուկը Սէտայր Հաղթէթը պիտի դարձէ. . . . Գաղաթիկոսայ պատեւակ լրագիրներու ինչպէս ծննդեան նոյնպէս ալ մահուան թուականը մէկ կըլտէ: շատ հեռու չեն. . . . բնութեան հրէշները երկայն տանն չեն կրնար ապրիլ: Սիւ լրագիրը որ ճիշդ վիթ թերթին հրատարակման լուրը տունին շատ կը վախնանք որ քիչ առեւնին նոյնին գաղաթիկոս գոտիկան ըլլան:

Գ.
Միսկալականութեան խնդիրը քիչ մարդու ծիծաղը չ'արժեց. . . . Սիւսիկոս Պապը ժողով կը գումարէ, եւ պիտիարանները գլուխը կը ժողովէ. ինչ քանի համար անխաղաղութեան վերայ խօսելու, խօսելով վիճելու, վիճելով ստուգելու համար. . . . ո՞ր անհեթեթ նպատակ. . . . Պապը կամ անարեւել է՝ կամ սխալակալ. եթէ անարեւել է, ինչ հարկ կոյ պղծաբանութիւն ծախքերը ընելով, յարեւելից մինչեւ ի մուսու արեւու դանուած ծիւղակները ի մի վայր ժողովել եւ

անոնց հարցնել թէ արդեօք ինքն անխաղ է. միթէ ճշմարտութիւնը վիճաբանութեան կամ հաւատոյ վարդապետութիւնը տարակուսանայ կըլտնայ երկարակողմէ. թէ որ սխալական է. . . . Ինչու համար գոռողարար ինքզինքը Ստեփանոյ կը հաւատարէ, իրեն գէտ ելլողին բանադրանք, նըզովք, դժողք, մինչեւ անդամ սուր, հուր, սուրն եւ մահ կապառնայ, բոլոր աշխարհիս միամիտ հաւատարար խղճմանք կը վրդովէ եւ ազատաւոր անձանց արդարացի զայրոյթը կը շարժէ. . . . Սահաւանիկ ինքզինքը ֆրիստոսի ճշմարտ փոխանորդ կըլտող երգիծական տեսարաններու նշուակ եւ չլուած հալապութեան առաւել կըլլայ. . . . Սահա պապիսի ձեռքերէ ազատ Հայոց լրագրականաց շանթերը պիտի տեղան: Թէ որ Պապը անբեւոյց Պատրիարքն ըլլալուն համար կերպով մը չ'յարգէին, « ցնդած ձեռուկ մ'է » որ ըրածը չ'գիտէր » պիտի ընէին:

Մ. Տ. Ս. Ս. Ս. Ս.

